

Oksenvad Kirke

Tekst: Årbog 2001 for Lokalhistorisk Forening for Vojens Kommune – venligst tilladt gengivet af forfatteren, forhenværende sognepræst i Oksenvad Jørgen Jensen.

Foto: Ejgil Wind (maj 2001)

Når man fra Vojens kører mod nord af vejen mod Jels, kommer man gennem Mølby, som ligger i Oksenvad sogn, og efter at være kørt over Nørre å, kan man på afstand til venstre se Oksenvad Kirke, som ligger oven for engdragene ned mod åen.

Kirkens placering tæt ved åen tyder på, at der har været kirke her på den tid, da landet endnu var fyldt med store uvejsomme skove, og åerne de bedst fremkommelige færdselsveje. Der knytter sig et sagn til kirken, som vel søger at give en forklaring på navnet "Oksenvad", oksernes vadested; men måske også lader ane, at det ikke gik helt gnidningsløst med at få indført den nye kristne tro. Sagnet fortæller, at man begyndte at bygge kirken på den anden side af strømmen, altså åen; men hvad der blev bygget om dagen, var revet ned igen næste morgen. Så besluttede man at spænde to okser for en bjælke og bygge, hvor de standsede med det resultat, at de gik gennem strømmen og stod stille, hvor kirken nu står, og hvor det altså blev muligt at få den opført.

Man kommer nærmere på kirken ved at dreje til venstre ad vejen mod Øster Lindet, og allerede på afstand ser man det usædvanlige, at kirkeklokken er anbragt uden på tårnet i en lille klokkekvist at træ.

Da jeg kom til Oksenvad i 1965, var klokken nogle år før blevet flyttet ind i tårnet, men ved en omfattende restaurering af kirken 1974-76 blev den atter anbragt på sin gamle plads uden på tårnet, hvor den da også bedre kan høres ud over det vidtstrakte sogn, som omfatter Ørsted med Ørsted Mark med gode jorder mod nord, Stursbøl med plantagen og så det, som i gamle dage kaldtes Oksenvad hede med mager sandjord, men som i dag er opdyrket og nu kaldes for Oksenvad Mark.

Klokken blev i 1913 omstøbt, så den blev noget større og nu vejer 360 kg. Før omstøbningen vejede den 250 kg. Mens vi nu er ved klokken, er det værd at nævne, at den foruden at ringe morgen og aften også ringer hver dag ved middagstid kl. halv tolv. Det er endnu i mands minde, at hestene tidligere standsede ude på markerne, når de hørte denne middagsringning. De var så klar over, at nu var middagshvilen inde.

Drejer vi nu igen til venstre – ad Vadstedvej – kommer vi hen til den store mindesten for de hen mod fyrrer soldater fra Oksenvad sogn, som faldt i 1. verdenskrig. Der boede – og bor stadig omkring 800 mennesker i sognet.

Den store sten blev fundet på Ørsted Mark, men man måtte til sidst have hjælp fra militærets ingeniørtropper til at få den transporteret til den gamle brudeplads lige uden for kirkegården, hvor den nu står. Et sted, som ifølge pastoratskronikken skulle være "som en lille kirkegård for sig", og som tidligere var omgivet af en hæk med en låge af smedejern.

Fortsætter vi nu ind over kirkegården og hen mod kirken, ser vi på nordsiden de små, oprindelige vinduer og den tilmurede gamle kvindeindgang. Går vi langs med nordsiden hen mod koret og ser på soklen, opdager vi måske, at soklens overkant kort før koret skifter fra at være lige til at være rund og fortsætter med at være det omkring kor og apsis men igen skifter til en skrånende lige overkant på kirkens sydside på samme sted, som på nordsiden.

Der er to teorier om grunden til det. Den ene går ud på, at kirken oprindeligt kun har bestået af kor og apsis og den lille del af skibet, hvor soklen har rund overkant – altså kun har været et mindre kapel. Den øvrige del er så først tilbygget et lille hundrede år senere med en anden kant på soklen.

Den anden teori går ud på, kirken oprindeligt har været bygget af træ. Koret med apsis er så på det tidspunkt fornyet i sten, mens man har ladet resten forblive i træ nogen tid endnu.

For at komme ind i kirken må vi fortsætte ned langs sydsiden, til vi kommer til våbenhuset, som nu står i munkesten. Den var indtil restaureringen 1974-76 dækket af et senere tilkommet gråt lag af cement. Gennem våbenhuset kommer man gennem den gamle mandsindgang, som nu er den eneste adgangsvej til kirken, ind i denne. Inden vi går ind, retter vi blikket op mod tårnet, der først er bygget kort før Reformationen. Det bærer et ejendommeligt kort, næsten pikkel-hueagtigt spir, som da også først blev bygget efter, at det oprindelige næsten 6 meter højere spir var brændt i 1802 efter et lynnedslag. Tårnet har ofte måttet repareres, og i midten af 1600-tallet, altså på svenskerkrigenes tid, var sognet, som aldrig har været særlig velhavende, så fattigt, at en række andre sønderjyske kirker efter kongelig bestemmelse måtte træde hjælpende til med at få reparationerne udført. Inde i kirken på vej op mod alteret ser vi det gamle korbuekrucifix.

Det er et interessant overgangskrucifix mellem den ældre romanske tid, som på vikinge-vis opfattede Kristus som den sejrende konge, og så den yngre gotiske tid, hvor opfattelsen af Kristus som den tornekrone og lidende frelser efterhånden vandt frem. Tidligere fremtrådte krucifixet med tornekrone og med ansigtet uden skæg, idet skægget ved en istandsættelse engang fejlagtigt var blevet malet over; men omkring 1990 besluttede menighedsrådet at få det restaureret, og det fremtræder nu smukt i den oprindelige form med kongekrone og skæg. Det menes at stamme fra tiden mellem 1250 og 1275.

Altertavlen er fra 1639; men er en del ændret ved en restaurering i 1879, foretaget af Magnussens billedskærerskole i Slesvig; således erstattedes maleriet af nadverens indstiftelse i midterfeltet af et træskærerarbejde, som forestiller Jesu dåb, og i de to sidefelter erstattedes nogle skriftsteder med to figurer af henholdsvis apostlen Peter med Himmerigets nøgler mod nord og apostlen Paulus med et sværd og en bog mod syd. Sværdet, hvorfra klingens desværre er forsvundet, hentyder til, at han som romersk borger ikke måtte korsfæstes, men led døden ved halshugning. Tavlen står efter restaureringen i 1879 uden maling.

Fra en katolsk altertavle stammede - ifølge en inventarliste fra 1776 - et nu forsvundet træbillede af Jomfru Maria med barnet på skødet. Kirken i det tidligere annexsogn Jels er i øvrigt oprindelig viet til jomfru Marias moder, Anna, og var Oksenvad Kirke mon så selv en Mariakirke? Desværre synes der ikke at være overleveret noget om, hvem den var viet til.

Alterkalken er af sølv og bærer indskriften: "Samtlige sognemænd 1724". Disken, så ligeledes er af sølv, bærer på undersiden indskriften: "Denne gifues af Isaac Franch til Guds Ene". I 1996 anskaffede menighedsrådet en grøn messehagel til kirken.

I koret står døbefonten. Den er af granit og har fire mandshoveder nederst på soklen. Den er på alder med kirken. Dåbsfadet er en anonym gave fra 1936.

Prædikestolen er ifølge kirkens regnskaber fra 1709. Den bærer billeder af evangelisterne Markus, Lukas og Johannes med hver sit tegn, samt Kristus med verdenskuglen. Under lydhimlen er anbragt en Helligåndsdue, tegnet på, at Helligånden virker med ved ordets forkyndelse. Stolen bærer et skriftsted – fra 2. brev til Timoteus, kap. 4 vers 2 – og det lyder i den nuværende oversættelse: "Prædik ordet, stå frem i tide og utide, overbevis, forman, tålmodigt og med stadig undervisning!"

På vej ned gennem kirken ser vi bagerst i kirken orgelet. Kirkens første orgel anskaffedes i 1890 fra Marcussens orgelbyggeri i Åbenrå. Det stod på et

pulpitur og havde 10 stemmer. De oprindelige tinpiber i facaden fjernedes i slutningen af 1. verdenskrig til krigsbrug. Ved restaureringen 1974-76 anskaffedes et nyt orgel fra samme firma, da træpiberne i det gamle var stærkt ormædte og ikke mere kunne stemmes rent. Det står på kirkens gulv, da restaureringen også betød fjernelsen af pulpituret. Det nye orgel har 7 stemmer, og det har den fordel frem for det gamle, som havde en an-

hangspedal, at det har en selvstændig pedalstemme. Måske vi også kaster et blik op på lysekronerne. De ser gamle ud, men er kun fra 1940-erne, hvor de erstattede nogle hængelamper fra 1896.

På vej ud af kirken ser vi til højre for døren en kopi af et maleri, malet af maleren Lucas Cranach. Det forestiller kirkens reformator Martin Luther. Det menes anskaffet i anledningen af 400 året for Luthers fødsel i 1483 – og var placeret over udgangsdøren indtil restaureringen 1974-76 hvor det blev taget ned og så stod upåagtet i et skab i kirken. Ved et kirkesyn blev man opmærksom på det og fik det restaureret af konservator C.A. Hellesøe, som den gang boede i Mølby. I 500-året for Luthers fødsel blev det så placeret på sin nuværende plads i kirken, hvor det på en diskret måde gør opmærksom på, at kirken er evangelisk-luthersk.

På den anden side af udgangen har kirkebøssen sin plads. I gamle dage er der blevet samlet ind ved hjælp af en klingpung, som i øvrigt stadig opbevares i kirken. Den blev anskaffet i 1837 for "22 skilling".

Måske er vi så heldige, at vi får hørt kirkeklokken ringe, og så kan vi tænke på den indskrift, som den bærer: "Gloria in excelsis Deo" – Ære være Gud i det højeste.